

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 36/1998 vp

Hallituksen esitys takausta ja vierasvelkapant- tausta koskevaksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä marraskuuta 1998 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen takausta ja vierasvelkapanttausta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 189/1998 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslaki-valiokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 37/1998 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Marjut Jokela ja lainsäädäntöneuvos Liisa Lehtimäki, oikeusministeriö
- oikeusneuvos Göran Portin, Korkein oikeus
- hovioikeudenneuvos Risto Uoti, Helsingin hovioikeus

- käräjätuomari Matti Kalske, Helsingin käräjäoikeus
- lakimies Ilse Lampela, Rahoitustarkastus
- johtaja Erkki Kontkanen, Suomen Pankkiyhdistys
- ylitarkastaja Outi Haunio-Rudanko, kuluttaja-asiamiehen toimisto
- osastopäällikkö Timo Lappi, Keskuskauppa-kamari
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät
- varatuomari Timo Veijola, Finnvera Oy
- yleinen oikeusavustaja Juha Niemi-Pynttari, Yleiset oikeusavustajat ry
- varapuheenjohtaja Olli Pohjakallio, Velka-neuvonta ry
- asianajaja Mika Salonen, Suomen Asianajaja-liitto
- johtaja Erik Sirén, Pankkialan asiakasneuvon-tatoimisto
- varatuomari Juha Jokinen, Takuu-Säätiö..

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta. Lailla korvataan vuoden 1734 lain kauppakaaren 10 luvun sekä vuoden 1873 takausasetuksen säännökset. Uuden lain takausta koskevia säännöksiä sovelletaan laajasti myös vierasvelka-

panttaukseseen, jossa pantinantaja antaa vakuuden toisen henkilön velasta.

Laissa säädetään takaussitoumuksen sisällöstä, luotonantajan tiedonantovelvollisuudesta sekä siitä, millä edellytyksillä luotonantaja voi vaatia suoritusta takaajalta.

Lain säännökset ovat takaajan eduksi pakottavia silloin, kun takaaja on yksityishenkilö ja velkoja on ammattimainen luotonantaja. Lisäksi takaajana olevaa yksityishenkilöä suojataan erityisillä säännöillä.

Takausta pidetään toissijaisena takauksena, jollei muuta ole sovittu. Tämä tarkoittaa sitä, että velkoja voi vaatia takaajalta maksua vasta sen jälkeen, kun velallinen on todettu maksukyvyttömäksi. Takaus voidaan kuitenkin edelleen antaa omavelkaisena, jolloin velkoja voi vaatia maksua takaajalta heti, kun velka on erääntynyt.

Asuntoluotoissa yksityistakaajan vastuu on lain pakottavan säännöksen mukaan toissijaista velallisen antamaan vakuuteen nähden. Takaajalta voi siis vaatia suoritusta vain siltä osin, kun luottoa ei ole saatu maksetuksi vakuutta myymällä.

Lain mukaan takaussitoumuksessa on sovittava takauksen enimmäismäärästä ja voimassaoloajasta, jollei takausta anneta yksilöidystä velasta. Takaajalla on oikeus irtisanoa yleistakaus sen voimassaoloaikana ja hän voi näin estää uuden velan tulemisen takausvastuun piiriin.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi kohtuullistamissäännös, jonka mukaan kohtuuttoman anka-

raa takausvastuuta voidaan sovitella, jos takausvastuu on selvästi ylimitoitettu takaajan maksukykyyn nähden ja luotonantajan olisi pitänyt havaita tämä seikka.

Luotonantajan on selostettava yksityistakaajalle takauksen riskejä ja annettava tietoja velallisen maksukykyyn vaikuttavista seikoista. Luottosuhteen aikana velkojan on ilmoitettava takaajalle velallisen maksuviivästyksistä. Velkojan on lisäksi annettava puolivuositain yleistakaajalle ilmoitus velkojen senhetkisestä määrästä. Yksityistakaajalla on oikeus pyynnöstä saada tietoja takauksen piiriin kuuluvista veloista ja velallisen taloudellisesta asemasta.

Yksityistakaaja voi lain mukaan eräin edellytyksin suorittaa velan sen alkuperäisessä maksuaikataulussa, vaikka velka olisi eräännetty ennen aikaisesti maksettavaksi.

Takauksen vanhentumisaikaa ehdotetaan pidentettäväksi kolmeksi vuodeksi. Velkojalla olisi siten aikaa yrittää periä velkaa ensin velalliselta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan eräitä toisia lakeja tarkistettaviksi uuden lain säätämisen vuoksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina ja puoltaa niiden hyväksymistä seuraavin tarkistuksin ja huomautuksin.

Takausta koskevat oikeussäännöt ovat tällä hetkellä hajautettuina vuoden 1734 lain 10 luvussa sekä vuoden 1873 takausasetuksessa. Keskeiset takauksen säännöt ovat oikeuskäytännön ja oikeuskirjallisuuden varassa. Takausta koskevien sääntöjen kokoamista kirjoitettuun lakiin on pidettävä varsin perusteltuna.

Tämän vuosikymmenen alussa tapahtunut talouslama on tuonut korostetusti esille tarpeen parantaa takauksen antaneiden yksityishenkilöiden asemaa. Samalla on kuitenkin otettava huomioon, että takaus on tärkeä vakuusmuoto ja on usein edellytys sille, että yksityishenkilö tai

pienyrittäjä saa tarvitsemansa luoton. Hallituksen esityksessä on onnistuttu sovittamaan yhteen yksityistakaajien edut sekä takauksen vakuusarvon säilyttäminen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että ehdotettuun lakiin takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta on otettu takauksen sovittelua koskeva säännös. Lain 7 §:n mukaan yksityistakaajan vastuuta ammattimaiselle luotonantajalle voidaan sovitella, jos takaajan maksettavaksi tulevan päävelan määrä on kohtuuttoman suuri takaajan taloudelliseen asemaan nähden ja velkoja tiesi tämän tai hänen olisi pitänyt se tietää. Säännös ei sinänsä muuta vallitsevaa oikeustilaa, sillä myös oikeustoimilain 36 §:n säännöstä voidaan soveltaa tällaisessa tapauksessa. Koska oikeuskäytännössä ei ole kuitenkaan soviteltu takausvastuiden

markkamääriä, valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että sovittelun mahdollisuutta korostetaan erikseen takausta koskevassa laissa.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Lausunnossaan perustuslakivaliokunta toteaa, että takausta ja vierasvelkapanttausta koskevaan lakiin taannehtivasti sovellettaviksi tarkoitetut säännökset eivät vaikuta siten oleellisesti takaussitoumuksen sisältöön, että hallitusmuodon 12 § aiheuttaisi esteen lain hyväksymiselle tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunta ehdottaa talousvaliokunnan harkittavaksi, tulisiko laissa luoda luotonantajille velvoite informoida takaajia ja pantinantajia yksitellen lainsäädännön muuttumisesta. Talousvaliokunta pitää ehdotusta sinänsä aiheellisena, mutta katsoo voimassa olevien takaussitoumusten suuren lukumäärän vuoksi, että jokaisen takaajan informoiminen erikseen lain sisällön muuttumisesta ei olisi tarkoituksenmukaista. Asia tulisi hoitaa yleisen tiedottamisen kautta ja siten, että luottolaitoksissa on saatavilla maksuttomia tiedotteita.

Lakiehdotusten voimaantulo

Hallituksen esityksen mukaan ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan noin puolen vuoden kuluttua niiden hyväksymisestä ja vahvistamisesta. Valiokunta kiirehtii lakien voimaansaattamista niiden yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta

Johtolause: Valiokunta on lisännyt puuttuvan johtolauseen.

5 §. Valiokunta on lisännyt pykälään uuden 3 momentin, jonka mukaan 1 ja 2 momentissa säädetty yleistakauksen rajoitukset ovat luonnollisen henkilön hyväksi pakottavat. Lisäys merkitsee käytännössä sitä, että myös yrityksen johtoon tai omistajiin kuuluvien henkilöiden yrityksen sitoumuksista antamien yleisvakuuksien rahamääräinen yläraja sekä voimassaoloaika on määrättävä etukäteen.

26 §. Valiokunta on tehnyt kielellisen tarkistuksen.

3. Laki kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunta on tämän hallituksen esityksen antamisen jälkeen hyväksynyt hallituksen esityksen laiksi Kuluttajavirastosta (HE 140/1998 vp). Kolmas lakiehdotus on siksi tarpeeton ja valiokunta ehdottaa, että se hylätään.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 2. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 3. lakiehdotus hylätään ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus) .

*Valiokunnan muutosehdotus***1.****Laki****takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta***Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään :*

1 luku	4 luku
Yleiset säännökset	Takaajan vastuun vähentyminen ja lakkaaminen
1 ja 2 § (Kuten HE)	15—20 § (Kuten HE)
2 luku	5 luku
Takauksen sisältö	Päävelan periminen takaajalta
3 ja 4 § (Kuten HE)	21—25 § (Kuten HE)
5 §	26 §
<i>Yleistakauksen rajoitukset</i>	<i>Takaajan ennakainen suoritus</i>
(1 ja 2 mom. kuten HE)	Takaaja saa suorittaa erääntyneen päävelan samoin edellytyksin kuin velallinen. Takaaja saa myös suorittaa erääntymättömän päävelan, jos velallisella olisi ollut oikeus eräännyttää velka ennakaisesti. Takaajalla on oikeus <i>tehdä rahasuoritus</i> , vaikka velallinen on sitoutunut muunlaiseen suoritukseen.
6—11 § (Kuten HE)	(2 ja 3 mom. kuten HE)
3 luku	27 § (Kuten HE)
Tietojen antaminen takaajalle	6 luku
12—14 § (Kuten HE)	Takautumisoikeus
	28—33 § (Kuten HE)

7 luku

Erinäiset säännökset

34—39 §
(Kuten HE)

8 luku

Vierasvelkapanttaus

40—42 §
(Kuten HE)

9 luku

Voimaantulo

43 ja 44 §
(Kuten HE)

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tuulikki Hämäläinen /sd
vpj. Seppo Kääriäinen /kesk
jäs. Arto Bryggare /sd
Mikko Immonen /vas
Mari Kiviniemi /kesk
Paula Kokkonen /kok
Martti Korhonen /vas (osittain)
Riitta Korhonen /kok
Pekka Kuosmanen /kok

Leena Luhtanen /sd
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Erkki Partanen /sd
Vuokko Rehn /kesk
Ola Rosendahl /r
Juhani Sjöblom /kok
Sakari Smeds /skl
Janne Viitamies /sd.